

COMMISSION SPÉCIALE
RELATIVE AU TRAITEMENT
D'ABUS SEXUELS ET DE FAITS
DE PÉDOPHILIE DANS UNE
RELATION D'AUTORITÉ, EN
PARTICULIER AU SEIN DE
L'ÉGLISE

du

LUNDI 14 MARS 2011

Après-midi

BIJZONDERE COMMISSIE
BETREFFENDE DE
BEHANDELING VAN SEKSUEEL
MISBRUIK EN FEITEN VAN
PEDOFILIE BINNEN EEN
GEZAGSRELATIE,
INZONDERHEID BINNEN DE KERK

van

MAANDAG 14 MAART 2011

Namiddag

De vergadering wordt geopend om 14.25 uur en voorgezeten door de heer Stefaan Van Hecke. La séance est ouverte à 14.25 heures et présidée par M. Stefaan Van Hecke.

Hoorzitting met de heer Wim Deetman, voorzitter van de Nederlandse onderzoekscommissie "Seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk"

Audition de M. Wim Deetman, président de la commission d'enquête des Pays-Bas sur les "Abus sexuels au sein de l'Église catholique romaine"

De **voorzitter**: Vermits onze voorzitter, mevrouw Karine Lalieux, straks om dringende redenen weg moet, zal ik deze vergadering voorzitten.

Vandaag kijken wij even over de grens. Wat gebeurd is in België, is immers niet uniek. Wij zijn blij dat wij twee buitenlandse gasten mogen verwelkomen: de heer Deetman en de heer Kreemers van de Nederlandse onderzoekscommissie "Seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk", hier beter bekend als de commissie-Deetman, naar haar voorzitter.

Wij zullen vandaag naar hen luisteren. Ik geef de heer Deetman onmiddellijk het woord.

De bedoeling is dat hij in zijn inleiding uitlegt hoe de commissie ontstaan is en hoe zij werkt. Uiteraard kunnen er door de commissieleden vragen gesteld worden over die werking en over de aanpak in Nederland.

Ik geef u heel graag het woord, mijnheer Deetman.

Wim Deetman: Mijnheer de voorzitter, ik ben graag ingegaan op uw verzoek om hier een aantal vragen te beantwoorden. U hebt mij gevraagd om een korte uiteenzetting te geven over het werk van de commissie en om mij eerst te introduceren.

Ik ben voorzitter van een onafhankelijke commissie die onderzoek doet naar het seksueel misbruik binnen de rooms-katholieke kerk vanaf 1945 tot heden.

Mijn hoofdtaak is van totaal andere orde. Ik ben in Nederland lid van de Raad van State. Daarvoor ben ik burgemeester van Den Haag geweest, daarvoor voorzitter van de Tweede Kamer van het Nederlands Parlement en daarvoor minister van Onderwijs.

Naast mij zit de heer Kreemers, die de secretaris-onderzoeksleider van de commissie is. Ik heb hem vorig jaar in juni kunnen werven. Hij heeft de afgelopen twintig jaar heel veel ervaring opgedaan met het voeren van onderzoeken naar moeilijke problemen in de sfeer van het overheidsbeleid.

Zo was hij betrokken bij het onderzoek naar het drama voor Nederland en voor de mensen ter plekke in Srebrenica in de Balkan en recentelijk bij het onderzoek naar het functioneren van de inspectie voor de volksgezondheid in Nederland. Daartussen liggen nog tal van andere onderzoeken.

Mijnheer de voorzitter, u hebt gevraagd wat de taak van de commissie is en hoe de commissie is tot stand gekomen. Ik zal dat slechts duiden met een aantal trefwoorden. Toen in Nederland ruim

een jaar geleden de publicitaire golf van het seksueel misbruik met minderjarigen op gang kwam, verklaarde de voorzitter van de Bisschoppenconferentie in Nederland, de bisschop van Rotterdam, monseigneur Van Luyn, dat een onafhankelijk onderzoek zou moeten worden verricht.

Dat heeft ertoe geleid dat hij een aantal mensen kennelijk heeft gevraagd hoe men een onafhankelijk onderzoek inricht. Zijn naaste medewerkers kwamen ook bij mij uit en ik heb die vraag beantwoord. De kern van dat antwoord was: indien u een onafhankelijk onderzoek wil, moet u daartoe besluiten.

Binnen de rooms-katholieke kerk, voor Nederland, maar ook daarbuiten, betekent dit dat alle bisschoppen daarmee zouden moeten instemmen, alsook ieder van de afzonderlijke ordes en congregaties. Ik heb hem aanbevolen om een unaniem besluit te nemen. In de tweede plaats heb ik hem geadviseerd om externen in te schakelen om beredeneerd en beargumenteerd onderzoeksvragen te formuleren en tevens te adviseren over de samenstelling van een onderzoekscommissie en daarover te rapporteren in een openbaar rapport.

Ik kreeg van hem het verzoek de onderzoeksvragen te formuleren. Dat verzoek kreeg ik eind maart vorig jaar. Dat verzoek heb ik aangenomen. Het advies, hoe men een onderzoek moet inrichten, welke onderzoeksvragen er aan de orde zijn, onder welke condities onderzoek moet plaatsvinden – onafhankelijk – en dat soort vragen, heb ik in mei vorig jaar uitgebracht. Ik heb het uitgebracht aan de conferentie van de Nederlandse bisschoppen en aan de conferentie van religieuzen, dat wil zeggen de ordes en congregaties.

Gelijktijdig heb ik dat advies openbaar gemaakt en toegelicht aan de pers, in het perscentrum Nieuwspoort in Den Haag. Er is niet eerst vooraf overleg gepleegd. Het advies is kenbaar gemaakt en daarnaast meteen openbaar gemaakt en toegelicht aan de pers. Dat advies is daarna unaniem aanvaard. Ik heb toen de opdracht aanvaard om de onderzoekscommissie te leiden.

Wat zijn de onderzoeksvragen? Dat is het eerste punt. Het eerste punt betreft een beargumenteerde schatting van het seksueel misbruik vanaf 1945 tot heden binnen de rooms-katholieke kerkprovincie in Nederland. In het tweede punt wordt aangegeven hoe het kon gebeuren dat zo'n lange tijd over dit seksueel

misbruik is gezwegen. Dat is de doofpot, de *culture of silence*. Ten derde, aan te geven en te onderzoeken wie binnen de rooms-katholieke kerk bestuurlijk verantwoordelijk was voor de doofpot en het niet verlenen van hulp aan slachtoffers.

Ten vierde, advies uit te brengen over de manier waarop de hulpverlening aan slachtoffers, maar ook de schadevergoeding, indien nodig, zou kunnen worden geregeld.

Ten slotte, aanbevelingen te doen voor de toekomst met betrekking tot preventieve maatregelen: hoe kan misbruik worden voorkomen?

Dat was globaal de opdracht.

Ik wil u eerst iets meegeven over de geargumenteerde schatting van de omvang van het misbruik.

Ten eerste, het is natuurlijk heel moeilijk om voor een zo lange periode precies alle feiten en omstandigheden boven de tafel te krijgen. Op dit moment zijn er bij de commissie meer dan 2 000 meldingen binnengekomen. Echter, bij voormelde meldingen moet rekening worden gehouden met het aspect van overrapportage, maar ook met het aspect van onderrapportage. Veel slachtoffers melden zich niet. Zulks betekent dat we niet veel verder dan tot een beargumenteerde schatting kunnen komen.

Is dat mogelijk? Ja. Dat is met methodes van sociaalwetenschappelijk onderzoek mogelijk.

Hoe doen wij dat? Wij doen dat door de meldingen te analyseren. Er is een computerprogramma gemaakt waarin de relevante aspecten met betrekking tot seksueel misbruik zijn opgenomen. Er komt binnenkort een vragenlijst voor aanvullende informatie naar de slachtoffers. Wij kunnen dat analyseren.

Ten tweede, wij kunnen ook archiefonderzoek doen. Het archiefonderzoek is van grote betekenis. Er zullen immers ook feiten moeten worden geverifieerd. Wij moeten echter ook nagaan of er slachtoffers zijn die zich, om welke reden dan ook, niet hebben gemeld.

Kunnen wij in de archieven ook iets te weten komen over het toedekken van wat er is gebeurd? In verband daarmee is in de adviesaanvragen de noodzaak aangegeven tot toegang voor de leden van de commissie tot alle archieven onder het beheer van de bisdommen en ordes in Nederland,

ook de zogenoemde vertrouwelijke archieven, die in Nederland ook wel geheime archieven worden genoemd.

Die toezegging hebben wij verkregen. Toegang tot de archieven betekent niet alleen dat wij alle relevante documenten willen hebben, maar dat wij zelf fysiek in die archieven kunnen, niet alleen om een zicht te krijgen op de staat van die archieven, maar ook om gewoon te zoeken naar stukken waarvan je niet altijd op voorhand weet welke stukken je precies moet hebben, documenten.

Op dit moment is een aantal onderzoekteams, bestaande uit zeer ervaren archiefonderzoekers, aan de slag en worden de archieven van bisdommen, van de Nederlandse Bisschoppenconferentie maar ook van ordes, voor zover dat voor ons nodig is, doorgespit.

Wanneer op grond van die gegevens een indruk is ontstaan en wanneer op grond daarvan – vanwege de tijd laat ik alle technische details maar rusten – conclusies worden getrokken, is het van belang een controleonderzoek uit te voeren.

Daarom gaat er in de volgende maand een slachtoffersurvey van start. Dat is gewoon een opinieonderzoek door een van de grote onderzoekbureaus in Nederland. Daarbij wordt een zeer groot aantal Nederlanders ondervraagd met betrekking tot seksueel misbruik, zowel binnen als buiten de rooms-katholieke kerk.

Daar komen ook weer gegevens uit, die wij kunnen vergelijken met de conclusies op grond van de meldingen die bij ons zijn binnengekomen en met de conclusies die wij op grond van het archief hebben getrokken. Dan moeten er voldoende ingrediënten op tafel liggen om die beargumenteerde schatting te kunnen geven.

Daarbij is het van belang ook onderzoeken te betrekken die in andere sectoren van de samenleving en in het buitenland zijn gedaan, want het gaat niet alleen om de omvang van het misbruik. De vraag is evenzeer aan de orde of dat in vergelijking met andere sectoren in meer, mindere of gelijke mate het geval is geweest.

Ik kan daar nog geen antwoord op geven. Dat weten we nog niet, maar men moet het wel vergelijken.

Wanneer we het hebben over de vraag hoe het kon ontstaan en hoe er zo lang over kon worden gezwegen, dan is het onvermijdelijk dat ook gekeken worden naar de sociologisch-historische

kant van de ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving, met name die van het rooms-katholieke volksdeel in de jaren na de Tweede Wereldoorlog.

Er is natuurlijk toch wat gebeurd: de voltooiing van de emancipatie van het rooms-katholieke volksdeel, op enig moment het Tweede Vaticaans Concilie, de seksuele revolutie en in Nederland het Pastoraal beraad in Noordwijkerhout, wat een zeer intensieve gebeurtenis was voor de Nederlandse rooms-katholieken met allerlei verwachtingen, die voor een groot deel anders zijn uitgekomen dan toen werd ingeschat. En, zo moet ik zeggen, daarna kwam er een ontwikkeling op gang – ik zal daar dadelijk iets over zeggen – van sluiting van internaten. Een geweldige ontwikkeling. Er moet iets over die context worden geschreven om te begrijpen wat er gebeurd is.

Er zal ook aandacht worden gegeven aan de vraag hoe in de samenleving tegen het aspect van pedoseksualiteit wordt aangekeken en werd aangekeken. Ik weet niet hoe het hier in België is, maar in Nederland is de wet op een enkel punt niet versoepeld, maar juist strenger geworden en is de strafmaat ook strenger geworden. Meest pregnant komt dit tot uitdrukking doordat seksuele intimidatie in een gezagsrelatie ook tussen volwassenen strafbaar is. Je ziet in die samenleving dat men over de hele linie strakker is geworden, in alle geledingen. Dat proberen wij in kaart te brengen. We proberen ook wat meer zicht te krijgen op het hoe en waarom. Ik voeg eraan toe dat dit niet is om iets te vergoelijken, want ieder incident met kinderen in de sfeer van misbruik is er een te veel. Daar geen enkel misverstand over. We willen echter begrijpen wat er is gebeurd en wat de context was van die samenleving, anders wordt het lastig om aanbevelingen te doen voor de toekomst. Dat is natuurlijk een heel belangrijk punt. Hoe zat het met de strafrechtontwikkeling, hoe zat het met de sociaal-historische context van het katholieke volksdeel en de ontwikkeling in Nederland?

Daarnaast is het volgens mij ook van belang om een zicht te krijgen op de opvattingen over de manier waarop hulp verleend kan worden aan slachtoffers, maar ook in hoeverre daders behandeld kunnen worden.

U zult wel vastgesteld hebben dat er breed het idee was dat een pedofiele dader behandeld zou kunnen worden. Ik zeg niets over de vraag of dat al dan niet kan. Er werd een traject ingesteld met een conclusie, waarvan we nu moeten zeggen dat veel van die conclusies niet hebben gewerkt. Daar

moet dus ook wat over gezegd worden. Het gaat over de ontwikkeling in de wetenschap, inzichten die er waren en zijn.

De kwestie van de bestuurlijke verantwoordelijkheid is ingewikkeld. Het toedekken. Er is namelijk de prangende vraag: waarom kwam opeens vorig jaar die golf van publiciteit tot stand? Men kan wel zeggen dat dat kwam door de publiciteit, eerst in Australië en Nieuw-Zeeland, toen in Amerika, Canada, daarna Ierland en Groot-Brittannië, en dan krijgen we vanzelf Nederland, Duitsland, Oostenrijk, België. Die redenering kan men wel volgen, maar de vraag is of die redenering wel klopt en of die voldoende argumenteert waarom die publiciteit tot stand komt, niet in de laatste plaats omdat slachtoffers ten overstaan van de commissie hebben beargumenteerd waarom zij zo lang hebben gezwegen. Daar speelde het publicitaire punt soms wel een rol, maar lang niet altijd. Dat gaat natuurlijk ook terug naar de gezagsrelaties, met name binnen de katholieke kerkgemeenschap, maar die kan je ook weer vergelijken met andere.

Wij hebben op dit moment meer dan 2 000 meldingen. Die meldingen zijn spontaan binnengekomen. Ik heb geen oproep hoeven te plaatsen als "wilt u zich melden". Vanaf de eerste dag dat ik het verzoek kreeg om onderzoeksvragen te formuleren, kwamen er meldingen binnen in hoog tempo, en dat gaat door tot op de dag van vandaag, en het aantal ligt over de 2 000. Ik zeg niet dat die 2 000 meldingen allemaal slachtoffers betreffen. Dat moeten we uitzoeken, maar vooralsnog nemen we dat wel aan. Er vindt echter een check plaats.

In het advies dat ik vorig jaar heb uitgebracht, is onder andere veel aandacht besteed aan de samenstelling van de commissie. Ik heb er allereerst voor gekozen om een topwetenschapper en –onderzoeker te vinden die én ervaren was als deskundige bij rechtbanken én anderzijds heel veel weet van het menselijk geheugen, de functieleer en de psychologie. Dat is heel belangrijk, want het gaat om incidenten die lang geleden hebben plaatsgevonden. Wat slachtoffers nu zeggen, is relevant. Wij tasten dat niet aan, maar het moet wel worden gewaardeerd: wat was er precies aan de hand en hoe werkte dat door? Ik vond professor Merckelbach van de Universiteit Maastricht, lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen in Nederland, daartoe bereid.

Naar mijn oordeel was het nodig om iemand te

vinden met grote ervaring op het terrein van slachtofferhulp. De opdrachtgevers hadden gevraagd: Kan men de gevolgen van mensen die seksueel misbruikt zijn in hun jeugd en geen hulp hebben gehad, in kaart brengen? Wat moet je dan doen? Dat staat ook in de adviezen.

Ik vond dokter Draijer daartoe bereid. Zij is twintig jaar geleden gepromoveerd op seksueel misbruik bij minderjarige meisjes. Zij is verbonden aan de Vrije Universiteit en heeft tot op de dag van vandaag een grote eigen praktijk waarin seksueel misbruikte meisjes en vrouwen voor behandeling komen. Ik zocht iemand met wetenschappelijke en praktijkervaring. Die heb ik gevonden in haar persoon. Zij heeft veel aanzien in Nederland.

Voorts vond ik het nodig om iemand te hebben met een goede kennis van de katholieke kerk in Nederland, met name de ordes. Daartoe vond ik professor Monteiro bereid. Zij is aan de Radboud Universiteit verbonden en heeft een grote reputatie.

Vervolgens was het nodig om een jurist te hebben, want er zijn juridische vragen van allerlei aard. Ik vond dat die jurist ook ervaring moest hebben op het vlak van kinderrechten en, als het kon, ervaring met het voeren van onderzoek tussen wetenschap en politierechercheerwerk in. Daartoe vond ik de heer Kalbfleisch bereid. Hij is op dit moment voorzitter van de raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Hij was daarvoor lange tijd kinderrechtser en vicepresident van een van de rechtbanken in Nederland.

Ten slotte heb ik gezocht naar een wetenschapsfilosoof met een exacte achtergrond. De reden was tweemaal. De eerste was dat ik met veel disciplines in de commissie, maar ook daarbuiten, van doen heb, want we schakelen nogal wat mensen in. Je kan op voorhand vermoeden dat iedere discipline zijn eigen kaders heeft, zijn eigen taal spreekt en hoe moet je dat aan elkaar knopen op een manier dat het altijd wel logisch blijft?

In de tweede plaats was mij in Nederland opgevallen dat bij een aantal belangrijke, in de publiciteit opvallende rechterlijke dwalingen in de sfeer van het strafrecht, zaken die tot in hoogste instantie waren uitgesproken, na een heleboel jaren de zaak opnieuw ging rollen, in een aantal gevallen door toedoen van onderzoekers in de sfeer van de wetenschapsfilosofie in de exacte hoek. Dit viel mij op. Geen rechercheurs, geen juristen. Dat waren andere mensen. Daartoe heb

ik bereid gevonden om lid te worden: professor de Vries, ook een hoogleraar, van huis uit een ingenieur en lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in Nederland. Dat team is nu aan de slag met een onderzoek – leider en manager de heer Kreemers. Op dit moment hebben wij een man of 12, 13 in de onderzoeksstaf. Recentelijk hadden wij er 17 of 18, want iedere activiteit voltrekt zich in een zekere periode. Er vindt dus aanstelling op tijdelijke basis plaats.

Dan de hulpverlening. De Nederlandse bisschoppen en de conferentie van religieuzen hebben in de beginjaren '90 besloten een stichting in het leven te roepen onder de naam Hulp&Recht. Wat was het doel van die stichting? Hoe was die stichting ontstaan? In de katholieke vrouwenbeweging in Nederland werd toen aandacht gevraagd voor seksueel misbruik van vrouwen. Daaronder vielen ook kinderen, maar het waren hoofdzakelijk vrouwen, dat werd door hen bespreekbaar gemaakt en dat werd door de Bisschoppenconferentie overgenomen. Er werd een stichting gemaakt die twee doelen had. Ten eerste, oordelen over de feiten en de feiten vaststellen. Gewoon het rechterswerk, zeg ik dan maar. En aan de andere kant hulp en begeleiding organiseren.

Die stichting functioneerde redelijk goed. Maar toen al die meldingen loskwamen ging het daar fout. De bisschoppen en de religieuzen hebben gevraagd of wij de stichting Hulp&Recht wilden doorlichten. Dat is gebeurd. Daar hebben wij vorig jaar over geadviseerd.

Wij hebben dat met voorrang gedaan. Ik zal u wat vertellen over ons advies, maar eerst nog dit. Er stond iets niet in mijn advies. Alles wat ik tot nu verteld heb, stond en staat in het advies. Dat is openbaar, dat kunt u lezen. Gaande de rit ontdekten wij dat de slachtoffers in de commissie een instituut hadden gevonden waar zij tegenaan konden praten. Het ging niet altijd aardig, en nog niet. Wij nemen het hun niet kwalijk, overigens. Zij vertrouwen ons en zij zijn niet boos op ons. Dat gebeurt allemaal in combinatie, gelijktijdig.

Er is wel de behoefte, iedere keer opnieuw, om te praten. Dat zijn wij dus gaan organiseren, omdat wij dachten dat indien je bezig bent met dit historisch onderzoek, indien je bezig bent met het formuleren van aanbevelingen voor de toekomst en indien je bezig bent met het aanwijzen van bestuurlijke verantwoordelijken, het grote risico bestaat dat het weliswaar over de slachtoffers

gaat, maar dat het niet met hen gaat en dat het een technocratisch onderzoek wordt. Dat is de reden waarom wij bijeenkomsten met hen hebben georganiseerd, onder leiding van een onafhankelijke buitenstaander, waar men alles kon zeggen. Men kon daar alles zeggen tegen ons. Achteraf gezien waren dat goede bijeenkomsten, maar ook emotionele bijeenkomsten. Daar zijn wij mee verder gegaan.

Wij hebben als het ware een mogelijkheid geboden om verhalen te vertellen, opmerkingen te maken, boosheid te uiten, wensen te uiten. Al dat soort zaken.

Eind dit jaar bestaat de commissie niet meer. Ons leek het verstandig om heel snel een advies over hulp, begeleiding en schadevergoeding uit te brengen, want na dat jaar zal de behoefte aan gesprek, ook tussen de slachtoffers onderling, niet weg zijn.

Het zou mooi zijn, zo dachten wij, als er daarvoor een structuur was.

Wat de hulpverlening betreft, daarover hebben wij het volgende geadviseerd.

Staccato, ten eerste, degene die de feiten vaststelt, moet zich niet bezighouden met de hulpvraag. Dat kan binnen de stichting Hulp&Recht, op een andere manier georganiseerd. Als men dat niet wil, kan men naar de politie. Niet alles komt echter in aanmerking voor behandeling door het openbaar ministerie, want er zijn verschillende vormen van seksueel misbruik. Maar dat moet het slachtoffer bepalen – dat hebben wij aangegeven –, niet iemand anders. Het slachtoffer moet bepalen of hij de weg wil nemen binnen de rooms-katholieke kerk of dat hij naar de politie en het openbaar ministerie wil stappen. Wanneer de weg binnen Hulp&Recht wordt gevolgd, dus binnen de rooms-katholieke kerk, moet men een commissie hebben die multidisciplinair is samengesteld. Dan gaat het om een feitenvaststelling, een gegrond- of ongegrondverklaring van de klacht.

Daarnaast, tot op zekere hoogte misschien zelfs ongeacht het antwoord op de vraag of een klacht gegrond is of niet, is er de hulpvraag. Dat moet afzonderlijk worden georganiseerd. Dat moet worden georganiseerd in een institutie die met de feitenvaststelling niets van doen heeft. Wij hebben ontdekt dat dit het vertrouwen bij slachtoffers kan vergroten. Daarom hebben wij voorgesteld tot een soort van expertisecentrum te komen.

In de derde plaats hebben wij geadviseerd over de schadeloosstelling, de vergoeding. Velen willen dat niet, anderen wel. Er is een aparte commissie aan het bestuderen hoe dat moet, maar wij hebben wel een aantal grondtrekken aangegeven.

Ten eerste, de Kerk moet zich bij de civiele schadevordering niet beroepen op de verjaringstermijn. Dat mag wel, dan is de zaak af, maar wij hebben gezegd dat ze dat niet moeten doen. Wij hebben daarvoor een aantal redenen aangevoerd.

Ten tweede, het zou van belang zijn, voor zover dat kan, om een generieke regeling te maken. Men kan daarin gradaties aanbrengen. Men kan maatwerk leveren. Alles is denkbaar. Er moet echter wel een generieke regeling komen. Anders is men immers jarenlang doende met het onderzoeken van elk feit, elk geval. Dat is voor de slachtoffers een drama. Ik weet niet zeker hoe dat juridisch afloopt, niet in de laatste plaats omdat veel daders reeds zijn overleden. Het is beter een generieke regeling te treffen en het verlies te nemen.

Dat advies hebben wij vorig jaar, eind november, begin december, uitgebracht en ik kan u zeggen dat in januari de beide conferenties, die van de bisschoppen en die van de congregaties en ordes, de religieuzen dus, het advies op dit punt integraal hebben overgenomen. Integraal.

Een advies met aanbevelingen overnemen is één zaak, implementeren is een heel andere zaak. U weet dat net zo goed als ik. Veel aanbevelingen worden overgenomen, daartoe wordt besloten en na verloop van tijd, als je gaat kijken, dan valt het toch tegen wat er is uitgevoerd. Het is daarom dat wij aan de beide conferenties hebben aanbevolen buiten bestaande organisaties om iemand aan te wijzen – ik heb het de kwartiermaker genoemd, nu heet die een projectleider – die pakweg in de komende maanden die aanbevelingen moet implementeren, inclusief een nieuwe structuur, opdat de commissie in de tweede helft van dit jaar, voordat we het eindrapport in november uitbrengen, nog kan evalueren, publiekelijk, wat er met de aanbevelingen is gebeurd, of die bijgesteld moeten worden et cetera. Ook dat advies is overgenomen. Inmiddels hebben ze – de beide conferenties – daarvoor de heer Bandell aangewezen, de voormalige burgemeester van Dordrecht, in mijn ogen een uitstekend man en ook zeer doortastend. In mijn vroegere werkkring heb ik hem heel goed leren kennen.

Dit is, voorzitter, het totale beeld van het werk van

de commissie.

Is de commissie onafhankelijk? Dat is de vraag die altijd weer voorkomt. Die commissie is onafhankelijk. Als er een advies wordt uitgebracht, gaat dat meteen naar de pers. Wij voeren geen vooroverleg. De commissie verricht het onderzoek. De financiële middelen komen uit de rooms-katholieke kerk. Een aantal mensen weten waarop ik de kosten van het onderzoek heb geschat, de heer Kreemers en ikzelf, maar ik heb mij niet gebonden aan een maximum. Dit onderzoek moet binnen een jaar verricht worden, het moet precies verricht worden, en dat kan dus niet voor een appel en een ei. Sommigen zeggen: daardoor ben je afhankelijk. Vooral slachtoffers, niet allen, maar een aantal zeggen dat. Ik bestrijd die stelling van hen niet. Ik vind wel dat ze ongelijk hebben, maar wij moeten eerst maar het onderzoek doen.

Wat is de garantie dat wij onafhankelijk zijn? Dat is openheid en transparantie. Hebben wij een publicatie, dan gaat die meteen naar buiten. En verder, dat hebt u al geproefd, is het een wetenschappelijk onderzoek. Daar heb ik bewust voor gekozen. En waarom heb ik daar bewust voor gekozen? Omdat ieder onderzoek natuurlijk in zekere zin een wetenschappelijk gehalte moet hebben. Maar waarom zo nadrukkelijk, ook in de samenstelling van de commissie? Omdat dan de eisen gelden die nu eenmaal normaal zijn bij het doen van wetenschappelijk onderzoek. Dat is, ten eerste, openheid en openbaarheid.

Ten tweede, verantwoording voor iedere regel die je opschrijft, zodat het voor andere onderzoekers traceerbaar is. Verantwoording van de methode van onderzoek, de technieken, de afwegingen. Dat alles zal in het eindrapport komen. Dat betekent dus dat daarmee niet alleen de samenleving, maar ook de onderzoekers elders kunnen controleren wat we gedaan hebben. Dan mogen zij er van alles van vinden; of wij de goede technieken gehanteerd hebben of niet, dat merken we dan wel.

Het is met het oog daarop dat wij tot nu toe ook voor een Engelse vertaling van veel stukken hebben gezorgd, juist om straks de discussie te entameren. Ongetwijfeld zullen er vragen opkomen die wij niet kunnen beantwoorden of die wij slechts kunnen duiden. Wanneer later mogelijk het punt aan de orde kan zijn, moet er door anderen nog onderzoek worden gedaan. Dat is de kern: wetenschappelijk onderzoek, onafhankelijk.

De Nederlandse pers, die ik in dit kader drie keer

heb mogen ontmoeten, vroeg mij de eerste keer wie er lid mocht zijn van de commissie. Moesten dat mensen zijn die bij voorkeur niet rooms-katholiek zijn? In verband met het wetenschappelijk gehalte heb ik gezegd dat mij dat niet interesseert. Ik wil alleen topwetenschappers hebben die door hun collega's worden gerespecteerd, die voor ieder buiten twijfel staan aangaande integriteit, en die een grote reputatie hebben.

Toen de commissie was samengesteld, bleek per saldo er maar één lid te zijn met een rooms-katholieke achtergrond. De anderen hadden van huis uit geen rooms-katholieke achtergrond en hebben dat nog niet. Twee zijn van protestants-christelijke huize en drie zijn niet-kerkelijk, ook van huis uit niet. Dat is puur toeval. De commissie is onafhankelijk en wij laten ons door niemand wat zeggen. Straks liggen de conclusies en aanbevelingen er, die wij naar eer en geweten zullen hebben geformuleerd. Wij hebben ons werk naar eer en geweten gedaan. Dat is controleerbaar. Dat is de methode van werken.

Voorzitter, ik zou het hierbij willen laten. Ik ben bereid alle vragen te beantwoorden, voor zover dat kan. Bij voorbaat zeg ik u dat ik geen vragen kan beantwoorden over de eindconclusies, want die zullen in november pas duidelijk zijn.

Valérie Déom: Monsieur le président, je remercie M. Deetman pour sa présentation. Monsieur, votre commission dépend de l'Église. C'est vous qui avez finalement décidé de sa composition. Vous dites qu'elle est composée de 12 ou 13 enquêteurs. D'après vos propos, votre approche est uniquement d'ordre scientifique.

Mais *in fine*, quel est le parcours d'un témoignage ou d'un dépôt de plainte auprès de votre commission? Récoltez-vous simplement l'information, suivez-vous le parcours de la victime, l'aidez-vous? Ou n'est-ce pas vous qui l'aidez puisque vous transmettez le dossier à cette fameuse fondation pour l'aide aux victimes? Bref, quel est votre rôle exact et le parcours individuel des dossiers et des plaintes qui vous sont déposées? Quelle est la relation de votre commission avec la justice? Transmettez-vous parfois des dossiers, même au-delà de la volonté des victimes, éventuellement en cas de risque de récidive?

Vous avez également parlé d'un règlement général en ce qui concerne l'indemnisation. Pouvez-vous nous en expliquer le contenu plus concrètement? Qui paie cette indemnisation, eu

égard à la progressivité évoquée de cette indemnisation? Vous avez également mentionné que l'accessibilité aux archives était importante pour votre travail. Avez-vous pu accéder à ces archives et bénéficié d'une complète collaboration de la hiérarchie de l'Église, notamment des évêques, pour pouvoir consulter ces archives?

Siegfried Bracke: Mijnheer de voorzitter, ik zou de heer Deetman en de heer Kreemers willen bedanken voor hun komst en voor hun, wat ons betreft, zeer verhelderend betoog. Ik zou twee vragen willen stellen.

Wat mij opvalt in zeer algemene termen is de bereidwilligheid waarmee kennelijk de rooms-katholieke kerk in Nederland de commissie is tegemoetgetreden. Dat valt op omdat wij in deze commissie getuigenissen hebben gehoord over net het omgekeerde. Mijn vraag is dus – en ik ben een beetje oneerbiedig in mijn woordgebruik – hoe u de kerkelijke overheid zover hebt gekregen. Hebt u ze, bij wijze van spreken, eerst moeten duwen tot ze eigenlijk niet anders konden? Of waaraan ligt dat? Dat is vanuit deze commissie bekeken immers vrij uitzonderlijk.

Bij mijn tweede vraag zal ik heel bewust advocaat van de duivel zijn. Het is natuurlijk zeer waardevol wat u doet in termen van historisch onderzoek, maar de vraag is – en dat is ook de vraag die deze commissie bezighoudt – wat er moet gebeuren om te voorkomen dat dit nog gebeurt. Dat is de meest essentiële vraag. In dat verband is er een citaat van een voormalig slachtoffer in een totaal andere context, buiten de Kerk, met name van een journaliste van bij ons die erop gewezen heeft dat de Kerk vandaag allicht de veiligste denkbare plek is waar men als kind kan vertoeven. Als u het eens bent met die uitspraak, dan zitten we natuurlijk in een beperkt kader, met name: u onderzoekt niet alleen seksueel misbruik, of u onderzoekt eigenlijk alleen seksueel misbruik binnen de rooms-katholieke kerk en eigenlijk – nogmaals, ik speel de advocaat van de duivel – slaat u de bal dan mis, want dan moet u eigenlijk op zoek gaan in totaal andere verbanden, en met name niet in de Kerk, zij het als historisch onderzoek natuurlijk wel, maar niet om te kijken wat er in de toekomst moet gebeuren.

Carina Van Cauter: Op mijn beurt dank ik u voor uw uiteenzetting, mijnheer Deetman. Ik heb twee concrete vragen.

Ten eerste, u zegt dat de Bisschoppenconferentie en de ordes van religieuzen uw advies met betrekking tot de afhandeling van eventuele

vragen tot schadevergoeding hebben gevolgd. U zegt ook dat in uw advies een aantal grondtrekken of uitgangspunten werden geformuleerd, waaronder dat verjaring al dan niet een rol zou spelen bij het al dan niet toekennen van een schadevergoeding. U zegt vervolgens dat de conferentie uw advies heeft opgevolgd. In welke zin? Heeft men een beslissing genomen waarbij, los van eventuele strafrechtelijk verjaarde feiten, toch schadevergoeding is toegekend, of het tegenovergestelde? In welke zin is men gevolgd?

Ten tweede, hoe is de relatie tussen de stichting of de commissie, enerzijds, en het openbaar ministerie en/of de politie, anderzijds? Hoe zit het met eventueel strafbare feiten? In ons land bestaat de kwalificatie "schuldig verzuim". In bepaalde gevallen is er dus een meldingsplicht. Bestaat dat ook in Nederland? Hoe is de relatie tussen de commissie of de stichting en het openbaar ministerie wanneer strafbare feiten aan de basis liggen van de vraag tot schadevergoeding? Is er dan een afspraak dat er wordt gemeld?

De **voorzitter**: Zijn er nog vragen van commissieleden? Nee. Dan sluit ik de eerste vragenronde af met een laatste vraag, met name over de archieven.

U vertelde ons dat uw archivariissen vrij gemakkelijk toegang hebben tot de archieven en dat zulks ook een voorwaarde was. Dat is een ander verhaal dan wat wij hebben gehoord. Wij hebben vaak gehoord dat congregatieordes of bisschoppen hierover geen of nauwelijks archieven hadden. Dat is in Nederland blijkbaar wel het geval. In de commissie hebben wij discussie gevoerd en vragen gesteld over een bepaling in de Canon die zegt dat de gegevens die zich in het geheim archief bevinden, tien jaar na een uitgesproken veroordeling moeten worden vernietigd.

Zijn uw archivariissen ook op dit probleem gestoten? Hebben zij vastgesteld dat van die bepaling uit de Canon om dossiers rond zedenzaken na tien jaar te vernietigen, is gebruik gemaakt?

Carina Van Cauter: Er was mij nog iets ontsnapt. U had het over de uitwerking van een generieke regeling. Is dat dan een forfaitaire regeling per slachtoffer of shadedossier of hebt u het veeleer over een soort indicatieve tabel met een bepaalde vergoeding in het licht van een schaal als het ware, die wordt opgesteld in functie van de vast te stellen schade? Wat bedoelde u daarmee?

De **voorzitter**: Dat was een precisering van uw vorige vraag.

Mijnheer Deetman, het staat u vrij de vragen te beantwoorden in de volgorde die u wenst.

Wim Deetman: Ik wil graag ingaan op de onafhankelijkheid van de commissie. Ik kan niet meer zeggen dan ik in eerste termijn heb gezegd. We zijn onafhankelijk.

Dan wil ik ingaan op de indringende vraag hoe de conferentie van bisschoppen en de conferentie van religieuzen zover zijn gekomen, wat ik daartoe heb moeten doen. Het is wat anders gegaan. De voorzitter van de Nederlandse Bisschoppenconferentie deelde op enig moment mee dat naar zijn persoonlijk oordeel er een onafhankelijk onderzoek zou moeten plaatsvinden. Toen kwam hij bij de vraag hoe hij dat moest organiseren. Toen hebben een aantal mensen, waaronder ik, hem kennelijk geadviseerd et cetera.

Toen ik de vraag kreeg of ik voorzitter van de commissie wilde worden was mijn antwoord – ik heb het op de Nederlandse persconferenties ook zo gezegd: "Nee, ik ben niet rooms-katholiek, ik ben van protestants-christelijke huize en ik sta helemaal aan de buitenkant. U moet mij hiervoor niet hebben." Toen heeft hij aan mij gevraagd of ik de vragen wou formuleren. Dat heb ik hem beloofd, dat heb ik gedaan. Ik heb daar van meet af aan benadrukt dat ik volstrekt onafhankelijk wilde zijn. Nu kent Nederland mij wel. Ik ga mijn eigen koers af en toe, ook hier. Ik heb gezegd dat ik mij door niemand iets kon laten zeggen, omdat het anders niet werkt naar de samenleving en naar de slachtoffers. U mag een andere koers varen, dat is uw zaak. Als u echter wil dat een aantal mensen de zaken onderzoeken en alles boven tafel halen, kan ik u nu al zeggen dat daar complete onafhankelijkheid moet zijn. Wij kunnen niets aan aanwijzingen of wat dan ook aanvaarden. Zo is het gegaan. Met andere woorden, er is geen druk uitgeoefend. Er is alleen gezegd: zo zou het kunnen met het onafhankelijk onderzoek, die mensen willen daar de verantwoordelijkheid voor nemen. Maar als u het anders wil – dat mag in een vrij land –, zult u anderen moeten vragen. Dat is allemaal niet aan de orde geweest. Dus daar ligt het beginpunt. De voorzitter van de Bisschoppenconferentie, monseigneur van Luyn, zei dat hij een onafhankelijk onderzoek wou. Dat betekent dus dat het onafhankelijk is en dat alle waarborgen worden ingebouwd. Het zal onafhankelijk zijn, ik

verzeker dat eenieder. Als in november de zaak op tafel ligt, kan iedereen het beoordelen vanwege de publieke verantwoording.

Dan kom ik vanzelf bij de recherches. Hoe is het nu met al die chercheurs? Ik kan u zeggen dat we er niet één in dienst hebben en ik zal u uitleggen waarom niet.

Ik heb dat zo-even in eerste termijn niet gezegd. In Nederland – het zal hier ook wel zo zijn – is er een verjaringstermijn, strafrechtelijk: op enig moment wordt iets niet meer vervolgd, omdat de zaak is verjaard, ook met betrekking tot seksueel misbruik. Die regeling is overigens in Nederland op dit punt vrij ingewikkeld, maar dat doet er even niet toe. De voorwaarde om onderzoeksvragen te kunnen formuleren en om dit onderzoek te doen was dat op het moment dat de commissie een zaak zou tegenkomen die niet verjaard is, in overleg met het slachtoffer of de vertegenwoordigers van het slachtoffer, bijvoorbeeld de ouders, aangifte wordt gedaan bij de politie, en dat ook zij – de bisschoppen of de ordes – daarin een taak hebben. Als daar de hand mee wordt gelicht, is het over en uit. Het kan niet zo zijn dat er een commissie aan de slag is – althans, ik wou zo'n commissie niet leiden – die voor zaken die niet verjaard zijn, als een doofpot zou functioneren. Uitgesloten.

Dat heeft ertoe geleid dat tussen de commissie en het College van procureurs-generaal – op dit punt is het wat anders in Nederland, omdat we geen onderzoeksrechter hebben, zoals u die hebt – een afspraak is gemaakt. Ten eerste, wanneer wij zaken tegenkomen die niet verjaard zijn naar ons oordeel, dan zullen we dat melden aan het slachtoffer en dan zijn wij even *trait d'union*; dan moet het slachtoffer beslissen, maar dan kan er een gesprek plaatsvinden met de politie, er kan aangifte gedaan worden. Van alles is denkbaar, want het Nederlandse openbaar ministerie, ook als er aangifte wordt gedaan, checkt of het slachtoffer, a fortiori minderjarigen, persisteert bij het doen van aangiften.

Omdat de regeling ingewikkeld is, kan je ook twijfel hebben. Wij leveren dan geanonimiseerd de gegevens aan bij het College van PG's. Die gaan na of er verjaring is of niet en als er twijfel is, dan wordt er weer met het slachtoffer contact opgenomen en gezegd: er is twijfel, u kunt erin berusten; wij kunnen ook bevorderen dat er met een specifieke persoon of met de politie een gesprek plaatsvindt om vast te stellen of er al dan niet verjaring is. Met andere woorden, iets is verjaard of niet verjaard. Als het niet verjaard is,

dan gaat afhankelijk van het slachtoffer, van wat hij wil, automatisch dat traject lopen. Dus komt de hele politie en alles in geweer, daar hoef ik niks aan te doen. Wij zijn wel geïnteresseerd in die gevallen. Over wat er gebeurd is in verband met ons onderzoek, daar kom ik zo op terug, maar dit punt is dus niet aan de orde.

Dan kom ik dus bij het karakter van het onderzoek, want men wil weten wat er na '45 is gebeurd. Dat heb ik u toegelicht. U hebt gelijk, dat is een historisch onderzoek. Mij bleek dat slachtoffers – niet alle, maar heel veel – om een aantal redenen willen weten hoe groot de omvang was. Soms speelt bij hen de overweging: was ik het alleen of waren het er maar een paar? Men ontdekt nu ook dat er een grote groep was. Men wil weten hoe groot het was. Dat is van belang en daarom de periode vanaf '45.

Dan de afspraken met het College van PG's.

Ik heb ze daarnet al even genoemd.

Het kan zeer wel zijn dat er bij de verjaarde gevallen dossiers zijn geseponneerd, om welke reden dan ook, en dat wij geïnteresseerd zijn waarom er geseponneerd is door het openbaar ministerie. Het College van procureurs-generaal heeft ons toegezegd dat wij in die stukken inzage krijgen. Recentelijk is er in Nederland bij het openbaar ministerie ook een onderzoek gestart naar in het verleden geseponneerde zaken. Met die onderzoeker hebben wij natuurlijk contact.

Ten slotte is de afspraak met het College van procureurs-generaal überhaupt dat als zij wat willen weten, de deur openstaat en dat zij van harte welkom zijn. Zij hebben ons toegezegd dat wij – met inachtneming van de privacybescherming en dergelijke – ook van hen alle informatie kunnen krijgen. Er is dus een open relatie.

Ik heb u niet verteld dat er nog een commissie is, de commissie-Samson, die de kindbeschermer onderzoekt. Zij houdt zich niet bezig met misbruik binnen de rooms-katholieke kerk. De commissie is ingesteld door de minister. Wij werken er nauw mee samen. Wij onderzoeken grotendeels hetzelfde type problematiek. Wij werken er nauw mee samen, ook wat gegevensuitwisseling betreft. Wij hebben er immers helemaal niets aan als er geconcurrereerd wordt of als er dingen dubbelop worden gedaan. Men hoeft het wiel immers maar één keer uit te vinden voor de oplossing van een probleem.

Tot daar over dat deel van het strafrecht. Ik wil ook nog iets zeggen over de verjaring. Iets kan strafrechtelijk verjaard zijn, maar er kan wel nog een civiele claim zijn wegens schade. Daarvoor geldt in Nederland dat als de instantie die de claim aan haar broek krijgt, een beroep doet op de verjaringstermijn, de zaak over is. In al de gevallen die bij ons op de tafel komen en die niet meer strafrechtelijk in beeld zijn, is er wel nog een civiele claim.

Een heleboel wil geen vergoeding, maar de eerste vraag van een slachtoffer dat via een advocaat een claim op tafel legt om een vergoeding te krijgen, is of de instantie die moet betalen een beroep doet op de verjaringstermijn. Dat is een hele principiële vraag. Als er gezegd wordt: "Wij doen een beroep op de verjaringstermijn", lopen een heleboel civiele claims af. Dat is natuurlijk een brandende vraag voor de slachtoffers. Daarom hebben wij tegen de Kerk gezegd: "U moet zich niet beroepen op de verjaringstermijn." Allereerst gaat het om de slachtoffers, die om allerlei redenen gezwegen hebben. In de tweede plaats, in het proces van genoegdoening kan men dat punt niet laten liggen. In de derde plaats, past het bij een instituut als de Kerk zich te beroepen op de verjaringstermijn? Dat past dus niet; je kan je daar niet op beroepen.

Tegen die achtergrond – dat leefde daar al – heeft zowel de conferentie van religieuzen als de conferentie van bisschoppen gezegd: wij zullen geen beroep doen op de verjaringstermijn.

Dan is meteen de vraag aan de orde: hoe ga je om met die schadeloosstelling? Want het is soms lastig de feiten vast te stellen. Bijvoorbeeld, als iets in 1957 is gebeurd, dan leeft de dader soms niet meer.

Wat wij gezegd hebben, is dat het aanbeveling zou verdienen om niet geval per geval heel precies na te gaan, voor zover dat nog kan, wat er is gebeurd, maar een generieke regeling te treffen. Daar kan men een gradatie in aanbrengen – ik zal dat zo toelichten – zodat dit traject van genoegdoening, voor zover men daarvan wil gebruikmaken, ook in een redelijk tempo kan worden afgewikkeld.

Dat is ook iets wat slachtoffers willen, want we moeten ons realiseren... U weet inmiddels dat ik van niet-katholieke huize ben. Ik kijk daarbuiten tegenaan. Het gaf mij even een schok toen ik de eerste 150 meldingen vorig jaar geleidelijk aan het doornemen was, dat ik geen mensen van beneden de 18 jaar in gedachten moest hebben,

maar dat het om mensen van mijn leeftijd ging. Bij sommigen, niet allemaal, was hun hele leven verwoest.

Daardoor kan men niet zeggen dat men een procedure van vier jaar moet aangaan. De opdrachtgevers waren overtuigd dat dit niet kon.

Dat betekent dat men een regeling moet treffen waarbij er wel iets is van een feitenvaststelling, maar niet in juridische zin. Want dan zagen wij het allemaal al gebeuren. Dat wordt vaak neen. Dan wordt de mededeling "wij beroepen ons niet op de verjaringstermijn", vrij zinloos.

Die generieke regeling hebben zij dus aanvaard, althans het beginsel, want die wordt nu nader uitgewerkt door een andere commissie.

In een van de ordes, die van de Salesianen, is er afgelopen zaterdag met de slachtoffers een soort van procedure bedacht. Zij zijn het erover eens geworden. Dat komt globaal natuurlijk neer op een verminderde bewijsvoering. Daar staat dan wellicht wat minder geld tegenover.

In een generieke regeling kan men gradaties aanbrengen, want bij seksueel misbruik, ook in de wetenschappelijke literatuur, zijn er gradaties. Er moet wel iets van schade zijn. Soms is maatwerk absoluut noodzakelijk, ook in een generieke regeling. Soms is het evident dat men iets nergens onder kan vatten. Dat moet worden uitgewerkt.

Daar is men nu mee bezig, met het idee dat dit zo snel mogelijk zijn beslag moet krijgen en moet worden afgewerkt, onder de aantekening dat men dan nog niet af is van het leed van de slachtoffers. Voor sommigen is het al lang geleden, maar de geschiedenis is voor hen op dit punt nog niet voltooid, kan ik u zeggen.

Dat betekent dat met slachtoffergroepen en met allerlei andere manieren voor de komende jaren nog veel moet worden gedaan.

Vandaar dat men de expertise voor slachtofferhulp ook heeft aanvaard.

Ik ben even ingegaan op het parcours van de dossiers, zoals dat heet.

Christian Brotcorne: Monsieur le président, si vous me le permettez, je m'exprimerai en français.

Au niveau de l'indemnisation, vous faites état d'une procédure prévue au sein de votre

commission. Cette procédure existe-t-elle uniquement lorsqu'il n'y a pas de plainte auprès des tribunaux de l'ordre judiciaire? S'agit-il d'une procédure préalable, pouvant être entamée devant un tribunal judiciaire en cas d'absence d'accord? Comment sont organisées vos relations avec le monde judiciaire?

Par ailleurs, vous avez fait référence, à l'une ou l'autre reprise, à des accords qui ont été pris avec les procureurs généraux. Cet aspect intéresse énormément cette commission. S'agit-il d'accords écrits qui ont donc fait l'objet d'une convention écrite et signée? Dans l'affirmative, il serait peut-être intéressant, monsieur le président, que nous puissions en avoir copie. De manière subsidiaire, ce type d'accord ou de convention ne pose-t-il pas la question d'une éventuelle entorse au principe de la séparation des pouvoirs entre une commission privée comme la vôtre et l'autorité judiciaire chargée, comme c'est le cas dans tout État de droit, de poursuivre les infractions?

Wim Deetman: Ten eerste, de afspraken liggen schriftelijk vast en zijn openbaar. Die zijn dus voor iedereen toegankelijk, ook voor u. Er is een afspraak gemaakt met de griffier van uw commissie in verband met de stukken.

Ten tweede, er is een scheiding der machten. Een commissie zoals ik nu mag voorzitten is een particuliere commissie, het is helemaal geen macht van de overheid.

Vandaar de eerste afspraak met de bisschoppen, dat wat niet verjaard is, wordt aangemeld. Als iets verjaard is, komen het openbaar ministerie en de rechterlijke macht niet meer aan bod voor het strafrechtelijk deel. Op dat vlak is de zaak volstrekt helder.

Civielrechtelijk, voor de schadeclaim, heeft, althans in Nederland, de rechter weer een andere rol dan de strafrechter. Ik heb u uitgelegd dat als er een partij is die überhaupt een schadeclaim aan haar broek krijgt en als het gaat om een incident dat verjaard is, dan kan zij zeggen dat het verjaard is, dat zij niet betaalt en daarmee is de zaak dan af.

Daarom was die vraag van belang, namelijk of de commissie vond dat er voor slachtoffers een beroep moest worden gedaan op de verjaringstermijn. Die vraag heb ik zo-even beantwoord.

De **voorzitter:** Uw antwoord lokt nieuwe vragen uit.

Siegfried Bracke: Mijnheer de voorzitter, mijnheer Deetman, het sluit ook aan bij de vraag van collega Brotcorne. Hetgeen ons verbaast, is dat u als commissie, en dat is een particuliere organisatie, als eerste vaststelt of er sprake is van verjaring of niet. Het idee is natuurlijk dat u dat niet toekomt, want dat dit iets is dat door justitie moet gebeuren.

Wim Deetman: Ik begrijp uw vraag. Er zijn regels met betrekking tot de verjaring. In de meest lange termijn kom je een keer bij een jaartal uit en dat weet je dat alles wat daarvoor is gebeurd, verjaard is. Ik had onlangs nog zo'n geval. Als iemand twijfelt en wilt dat het toch bij de politie wordt gemeld, dan gebeurt dat. Wij weten alleen dat het openbaar ministerie de zaak zal seponeren wegens verjaring. Als iemand naar de politie wil, dan wijzen wij de weg. Wij bemiddelen, daarover is geen misverstand. Het is vaak optellen of aftrekken.

Als wij een vermoeden hebben dat iets niet verjaard is, of mogelijk niet verjaard kan zijn, want wij weten er wel wat van, dan is dat de reden waarom wij ons tot het College van procureurs-generaal wenden. Wij zeggen: wij zijn hier niet zeker van, wij hebben een vermoeden, kunt u dat vaststellen?

Dat wordt met de slachtoffers gedeeld. Men is altijd vrij om naar de politie te gaan. Daarin treden wij niet tussen. Ik pieker er geen seconde over. Heel wat gevallen zijn verjaard. Dat weten die slachtoffers ook. Anders komen ze ook niet met vragen over wat er gebeurt met de schadevergoeding. Vaak weten slachtoffers niet eens of iets verjaard is omdat het op de grens zit. Daar staan zij niet bij stil. Op het moment dat wij een vermoeden krijgen dat het niet in orde is, trekken wij aan de bel en vragen wij de betrokkene een en ander te bekijken. Dat is de procedure.

Valérie Déom: J'imagine que le système relatif à la prescription aux Pays-Bas ne doit pas être très différent du nôtre. Si un seul et même auteur a commis plusieurs faits, à un moment donné, il peut y avoir connexion des faits, ce qui influence par conséquent le calcul du délai de prescription. Je suppose qu'en interne, vous meniez cette enquête en recoupant les témoignages et les informations par rapport à un auteur. Chaque fois que vous aviez le moindre doute quant à la prescription, dans le cas où l'auteur des faits était encore en vie et éventuellement en activité, vous transmettiez le dossier de manière anonyme pour

que les PG calculent le délai de prescription et lèvent si nécessaire le doute à ce sujet.

Wim Deetman: U hebt voor een deel gelijk, maar niet in het eerste deel van uw vraag. Wij kijken niet naar de dader. Het uitgangspunt is de klacht van het slachtoffer. Er is wel een dader en wij kijken wel in onze bestanden of er nog meer meldingen zijn van die dader, maar het gaat om dat ene slachtoffer van dat ene incident. Of er nog veel meer is, dat laten wij buiten beschouwing. Het gaat om dat punt bij de verjaring. Anders loopt men vast. Dat is het punt, niet meer, niet minder. Zelfs als de dader is overleden, dan nog doen wij dat.

De vraag of een dader nog leeft, is voor de verjaring, voor ons als commissie, niet interessant, wel voor het onderzoek voor de generieke conclusies. Bijvoorbeeld in verband met de schadevergoeding, om maar iets te noemen, kan het relevant zijn of iets wel of niet verjaard is. Daar treed ik niet in. Dat moeten het openbaar ministerie en de rechter maar uitmaken.

Wij gaan uit van dat wat iemand ons meldt, een klacht. Dat is het vertrekpunt. Als de zaak verjaard is, dat is onder omstandigheden eenvoudig vast te stellen, dan is dat helder. Als de zaak niet verjaard is, dan wil dat nog niet eens zeggen dat ze in behandeling kan worden genomen. Dat is een zaak van het openbaar ministerie, de politie en het slachtoffer. Daar treden wij niet in. Daar blijf ik ver van, want anders zou men een vermenging van verantwoordelijkheden krijgen. Dat lijkt mij niet wenselijk. Zo helpt men het slachtoffer ook niet, want men komt aan de rechten van het slachtoffer. Dat moeten anderen bepalen.

Carina Van Cauter: Kan ik misschien afleiden uit uw antwoord dat anders dan in België in Nederland seksueel misbruik een klachtmisdrijf is om strafbaar te zijn?

Wim Deetman: In Nederland is er zelfs de plicht om iets te melden wanneer er sprake is van verkrachting, een vermoeden van verkrachting. Dan moet het. Maar bij seksueel misbruik bij minderjarigen...

Carina Van Cauter: Los van de wil van het slachtoffer?

Wim Deetman: Ja. Dan nog kan het best zijn dat de zaak geseponneerd wordt, maar op het moment dat daar een vermoeden is van verkrachting, heeft iedereen de plicht dat te melden. Maar bij seksueel misbruik hoeft het niet alleen. Dat is de

meest erge vorm...

Carina Van Cauter: Verkrachting.

Wim Deetman: Precies. En dan nog.

Carina Van Cauter: Andere vormen van seksueel misbruik zijn dus klachtmisdrijven?

Wim Deetman: Klachtmisdrijven, ja, dan moet het slachtoffer melden. Als men aangifte doet en het slachtoffer zegt bij de politie per saldo dat men de aangifte terugtrekt, dan is er op dat moment niets meer.

Carina Van Cauter: Dan vervalt de strafvordering. Anders dan in België.

Wim Deetman: Maar niet voor de commissie, voor mijn commissie. Het kan immers op goede gronden zijn, misschien ook in het verleden, dat men...

Carina Van Cauter: Dan begrijp ik beter de afspraken die gemaakt zijn met het openbaar ministerie.

Wim Deetman: Want het kan, dat kunt u zich indenken... Maar dat is voor de toekomst, iemand vroeg daarnaar. Dat is afgesproken bij de start van het onderzoek met de opdrachtgevers. Het doet zich amper voor, ik zal u dat zo toelichten. Indien het slachtoffer besluit, om welke reden ook, om geen aanklacht in te dienen, ontslaat dat de werkgever of de gemeenschap waarvan de betrokkene deel uitmaakt, niet van de plicht van disciplinaire maatregelen. Want anders zou men natuurlijk een heel gekke situatie krijgen, over preventie gesproken. Stel dat er op dit moment bij een minderjarige, maar het kan ook om een volwassene gaan, sprake is van seksueel misbruik – dat feit staat vast – dan hoeft dat nog niet te leiden tot het persisteren van een aanklacht, dan kan dat wel reden zijn en moet het reden zijn voor het bevoegd gezag om tegen de dader disciplinaire maatregelen te treffen.

Carina Van Cauter: Hoe komt het bevoegd gezag dan in kennis van de feiten om de nodige maatregelen te kunnen nemen, wanneer het openbaar ministerie zelfs niet op de hoogte is?

Wim Deetman: Op zo'n moment begint dat bij geruchten, bij waarneming of bij melding van het slachtoffer natuurlijk, dat is nogal wieses. Als niemand wat zegt, dan weet men het niet. Zo gauw de politie iets weet, gaat de politie informatie inwinnen. Dan gaat het dus vanzelf lopen.

Carina Van Cauter: Er is dus geen wettelijke regeling dat wanneer een bepaalde graad van een onderzoek wordt bereikt, de disciplinaire overheid in kennis gesteld wordt? Dat bestaat niet in Nederland?

Wim Deetman: Nee. Het is wel openbaar. Dat is vaak de reden waarom mensen de klacht intrekken. Als het openbaar ministerie verder gaat, is dat uiteraard een openbare rechtszaak. Daar staan wij verder als zodanig buiten, maar die regels zijn wel helder.

Valérie Déom: Monsieur Deetman, je voudrais revenir quelques instants sur cette obligation de dénonciation en cas de viol. Admettons qu'une victime de viol vienne vous trouver et qu'elle ne souhaite pas porter plainte, alors que les faits sont avérés! Est-il impératif pour vous, sur la base de cette obligation de dénoncer, de porter les faits à la connaissance de la police?

Wim Deetman: Ja, iedere Nederlander. Tot nu toe heeft zich dat niet voorgedaan. Ik moet dan even iets over de statistiek vertellen, over die 2 000 meldingen. Tot pakweg begin jaren '70 van de vorige eeuw, waren er heel veel rooms-katholieke internaten, verbonden aan scholen. Buiten het rooms-katholieke volksdeel kwam dat niet of nauwelijks voor. In het begin van de jaren '70, om allerlei redenen, zijn die internaten gesloten. Op dit moment is er geen één meer. Kijkt men naar de meldingen, dan merkt u wat ik nu toon op de grafiek. Dat betekent, als ik actueel naar dit jaar kijk, en men vertelt mij van meldingen, dan horen wij er enkele via de rooms-katholieke organisatie Hulp&Recht, maar dat is maar een klein aantal, en dan vrijwel alleen volwassenen, dus niet eens met minderjarigen, en dat komt omdat die internaten er niet meer zijn. Het kan nog wel voorkomen in de pastorale situaties, zoals dat elders ook voorkomt, maar niet meer vanwege die internaten. Dat betekent dat wat wij daarnet even bespraken, zich tot nu toe niet heeft voorgedaan, en ik verwacht dat dit jaar eigenlijk ook niet meer. Het kan natuurlijk wel, maar ik verwacht het niet meer, omdat we helemaal geen internaten meer hebben et cetera. Dat zeg ik even terzijde ter verklaring. De regels zijn niet anders geworden, daardoor.

De vraag werd gesteld wie er betaalt. Daarover hebben wij ons als commissie niet uitgelaten. Wij hebben wel gezegd dat het voor de hand ligt dat je bij de dader begint. Als hij niet kan betalen, dan kom je bij zijn werkgever, of in dit verband de groep of organisatie waar hij deel van uitmaakt.

Als ten slotte ook daar niet meer betaald kan worden, dan komt er toch geleidelijk aan iets van een onderlinge solidariteit. Je kan namelijk tegen een slachtoffer niet zeggen dat hij niet vergoed kan worden omdat we geen geld meer hebben. Ik verwacht dat dit geen probleem zal zijn. Bij de opdrachtgevers heb ik ook niet gemerkt dat men zich daar zorgen om maakt. Maar je begint natuurlijk bij de dader; dat lijkt mij in de rede te liggen.

De **voorzitter:** U sprak over de werkgever, eventueel.

Wim Deetman: Ja, bijvoorbeeld – maar het wordt ingewikkeld – in een school waar een broeder of een religieuze werkzaam is. Daar is er een schoolbestuur. In termen van de wet is dat een bevoegd gezag en een werkgever met een eigen bekostigingsregeling. Kusters, om een voorbeeld te noemen. Daar is er dus een werkgeversrelatie. Het kan, bij een internaat uit het verleden, ook gaan om iemand die toezicht houdt en die niet in een school werkzaam is. Er is van alles denkbaar. Vandaar dat ik dat zo noem.

De **voorzitter:** Is het ook juridisch voldoende onderbouwd? Ik bedoel daarmee of het mogelijk is dat een bisschop als werkgever wordt beschouwd voor een priester?

Wim Deetman: Dan kom je bij het bisdom uit dat dan op een of andere manier moet vergoeden.

Op het moment dat men de vraag stelt naar het juridische, dan komt men, ook in het licht van de verjaring, naar mijn gevoel snel vast te zitten. Waar het om gaat, is dat er iets ernstigs is gebeurd en dat daar het gevoel bestaat dat er een vergoeding, indien dat gerechtvaardigd en gewenst is, wordt gegeven. En dan moet dat maar binnen de rooms-katholieke kerkprovincie zelf worden uitgezocht hoe men dat wil doen, maar die opbouw heb ik gegeven. Daar zit als het ware ook een moreel aspect in, een ereplicht als het ware – in de zin van: dit moeten wij nakomen. Meer kan ik er niet van maken.

Als commissie zullen wij ons daar verder niet direct mee bezighouden, maar wij hebben dat gewoon aangegeven: dit moet opgelost worden.

Renaat Landuyt: U zegt dat uw adviezen door de Nederlandse kerkprovincie aanvaard zijn.

Wim Deetman: Ja.

Renaat Landuyt: Betekent dit dat zij principieel al

gesteld hebben dat zij opteren voor die vorm van extra juridische schadevergoeding, van morele schadevergoeding? Zullen zij dat effectief doen?

Wim Deetman: Ja. Dat is de consequentie van het advies als je het aanvaardt. Ja, je kan het wel anders uitleggen, maar dan neem je het niet over. Maar er is geen misverstand over.

Renaat Landuyt: De zusterprovincie – de Belgische provincie – stelt bereid te zijn om het burgerlijk recht daarin te respecteren. Dat is iets heel anders dan wat ze in Nederland zullen doen.

Wim Deetman: Dat zat niet in ons advies en daartoe is ook niet besloten. Het is gewoon zoals ik het gezegd heb.

Renaat Landuyt: Betekent dat dan dat uw generieke bedragen minder schrikwekkend zijn dan degene waarover men in België spreekt?

Wim Deetman: Ik kan dat niet beoordelen. Daar is een aparte commissie mee bezig. Dat doen wij verder niet. Dat is ook een hele techniek. Daar heb je andere deskundigen voor nodig.

Renaat Landuyt: Kunt u een inschatting geven van wat die bedragen zouden betekenen?

Wim Deetman: Nee.

Renaat Landuyt: Omdat wij de indruk hebben dat men in onze kerkprovincie vanuit de Amerikaanse ervaring zeer, zeer bang is. Men heeft zelfs een advocaat geraadpleegd vóór men hier het woord voerde. Men is bang van schadevergoeding. De gewone Nederlander is bij ons veeleer gekend als relatief spaarzaam en dus niet als een vlotte betaler. U zei evenwel dat de Nederlandse katholieke kerk meer Vlaming is dan de Belgisch katholieke kerk.

Wim Deetman: U gebruikt nu vergelijkingen waar ik kennis van neem, laat ik zo zeggen. U mag allerlei vergelijkingen doen. Het antwoord is ja, want dat is de principiële route waarvoor tot nu toe werd gekozen. Ik kan niet meer zeggen dan wat ik daarnet heb aangegeven.

Men heeft zich ook afgevraagd of het ons nu past om een beroep te doen op die verjaringstermijn. Het antwoord was nee. Heeft dat consequenties? Ja. Welke consequenties? Wel, dat zullen wij later dit jaar wel merken. Men kan zeggen dat zulks onverantwoord is, maar de keerzijde is dat men, wil men met het verleden een klein beetje klaar komen, niet alleen de feiten, maar ook de

consequenties onder ogen moet zien en zeggen: dat kan niet anders. Dat is de route, zo heb ik dat geproefd bij de Nederlandse bisschoppen en de orde van religieuzen. Dit is de consequentie van het verleden. Die beker moet men leegdrinken.

Renaat Landuyt: Kunt u iets meer vertellen over de vorm van schadevergoeding waarover we dan spreken?

Wim Deetman: Nee, want de commissie is daarmee aan de slag. Dan loop ik de commissie voor de voeten. Wij hebben daarover wel eens gebrainstormd, maar daar blijf ik als voorzitter van de onderzoekscommissie even op afstand. Wij hebben gezegd dat wij de grondbeginselen aangeven.

Afgelopen zaterdag, bij de orde van Salesianen, is er een heel traject met *mediation* afgesproken, per geval. Dat is allemaal uitstekend. Daar is ook geen rekensom gemaakt, volgens mij. Dat is uitstekend. Dat gaat dus lopen. Dat zal straks, over een jaar of een half jaar, wel afgelopen zijn.

Dat is de gang der dingen. Daar blijf ik met de commissie liever buiten. Ook al omdat slachtoffers en slachtoffergroepen soms met de oversten willen praten. 75 % van de meldingen heeft betrekking op internaten. Het gaat dus over ordes, instituten met organisaties, en men wil met de overste praten. De commissie moet niet tussen dat contact gaan zitten. Het gaat immers niet alleen over de schadevergoeding. Men heeft vaak ook behoefte aan gesprekken later, ook als groep. Daar heeft een instituut zeker een taak bij. Daar moet je als commissie niet tussen gaan zitten, want dan ga je grote brokken maken. Dan ga je net te ver. Dat doen we dus niet.

Marie-Christine Marghem: Monsieur le président, je suppose que vous connaissez un peu la commission qui s'occupe des indemnisations. Depuis quand existe-t-elle? Connaissez-vous le nombre de victimes qui ont entamé des démarches auprès de cette commission? Comment s'y prennent-elles pour demander une indemnisation?

Wim Deetman: De commissie moet de rooms-katholieke kerkprovincie, dus de conferentie van bisschoppen en de conferentie van religieuzen, adviseren over de inhoud van die regeling. Ik meen dat zij in april met een voorstel komt. Ze is in oktober 2010 van start gegaan, onder leiding van professor Lindenbergh van Rotterdam.

In beginsel kunnen alle slachtoffers een beroep

doen op een dergelijke regeling, maar het gaat erom hoe die regeling eruitziet. Dat wordt in dat advies in detail uitgewerkt, met allerlei aspecten. Ik wil niet in detail treden, maar dat heeft met schadevergoeding vandoen. Dat advies ligt in april ter tafel.

Wat het archief betreft, wij kennen de regel uit de Canon die stelt dat, wanneer het gaat om misbruik, het archief na tien jaar moet worden vernietigd, maar er moet een samenvatting achterblijven. Wij hebben in augustus 2010 een brief gestuurd naar de bisschoppen en de ordes met het verzoek deze regel vooralsnog niet toe te passen, zolang wij met het onderzoek bezig zijn. Dat is het eerste wat men doet.

Ik sluit niet uit dat deze regel in de afgelopen periode lang niet overal is toegepast, zoals ik heb vernomen van onze archivaris. De staat van de archieven en de mate van detaillering, wat er wel en niet in zit, zijn ook totaal verschillend. Ik kan daarop echter niet vooruitlopen.

Er werd gevraagd welke voorwaarden er waren om in de archieven te komen. Dat is een relevante vraag. Wanneer men fysiek in een archief wil, ziet men oneindig veel documenten over allerlei zaken. Daar zijn zaken bij die geen betrekking hebben op seksueel misbruik, maar waarvan de eigenaar zegt dat het niet de bedoeling is dat die morgen in de krant staan. Dat kunt u begrijpen.

Wij hebben de afspraak gemaakt dat onze onderzoekers daarover zullen zwijgen. Het zijn ervaren archiefonderzoekers die dit werk al meer hebben gedaan bij andere onderzoeken en die een uitstekende reputatie hebben.

Er zijn ook afspraken gemaakt over de kopieën die wij maken, want anders is het lastig werken, en hoe die weer worden vernietigd.

Tot nog toe hebben wij geen problemen ondervonden bij het feitelijk binnengaan. Men moet nog wel eens aan iemand uitleggen dat wij naar binnen willen, maar dat is een kwestie van communicatie. Tot nog toe zijn wij overal bijgekomen waar wij wilden bijkomen.

Ik weet niet wat ons verder te wachten staat, maar ik vertrouw erop dat dit allemaal goed komt. Dat weet ik wel zeker, want u ziet het al in het eindverslag: daar en daar mochten we niet fysiek naar binnen. Wij mochten wel een dossier vragen, dat kregen we, maar wij mochten niet zelf op zoek.

Dat roept als het ware argwaan op, al dan niet terecht, voeg ik eraan toe. Ik verwacht dus geen probleem.

Ik heb gemerkt in de contacten met de bisschoppen et cetera dat men het geen probleem vindt. "Natuurlijk mogen jullie erin", zei hij. "Wij willen alles boven tafel hebben. Als jullie niet in onze archieven mogen kijken, dan zal die wens mogelijk niet in vervulling kunnen gaan."

Ik heb al aangegeven wat de reden was waarom men alle medewerking heeft verleend. De vraag kwam in de richting van de commissie, in mijn richting. Daarop zat ik niet te wachten. Ik heb een hele andere context. Als u een onafhankelijk onderzoek wil, dan zit het zo in elkaar. Als u dat niet wil, dan heeft u geen onafhankelijk onderzoek. Dan zijn er volgens mij maar twee smaken. Ik heb niet getwijfeld aan de oprechtheid. Laat daarover geen misverstand bestaan.

Wij moeten voor de toekomst aanbevelingen doen om herhaling te voorkomen. Daarover kan ik nu niets zeggen. Een ding weet ik wel: het gros van de misbruiken kwam voor in de internaten en die dingen zijn er nu niet meer. In die zin hebben de aanbevelingen voor de toekomst een relatieve betekenis. We zullen misschien wel aanbevelingen doen, want het kan ook samenhangen met gesloten gemeenschappen et cetera. Daar kan ik niet op vooruitlopen. De aanbevelingen waren een uitdrukkelijke vraag, net zo goed als aangeven wie verantwoordelijk was voor de doofpot. Dat komt allemaal in het eindrapport te staan.

U vroeg naar het traject van de dossiers. Wij doen een historisch onderzoek. Wij moeten de privacywetgeving in Nederland ook in acht nemen. Dat is iets anders dan wat eigenaren zeggen met betrekking tot personeelsdossiers. Überhaupt geldt in Nederland een privacywetgeving. Die zal hier ook wel gelden. Daar mogen wetenschappers in voor onderzoek, voor doeleinden van onderzoek. Er zijn een aantal in acht te nemen restricties. Die nemen wij ook in acht. Daarom kunnen wij ook in die personeelsdossiers komen. Het betekent dat die informatie strekt voor dat historisch onderzoek.

Wij hebben tegen de slachtoffers gezegd: wij leveren geen juridisch bewijsmateriaal.

Wij komen met een historisch onderzoek en een oordeel. Indien de zaak echter niet verjaard is, gaat ons materiaal richting politie. Indien de zaak wel verjaard is, is het juridische bewijs minder

relevant of niet relevant, mits er natuurlijk een goede regeling voor de schadevergoeding is.

Zo zit het in elkaar. Dat wordt nu uitgewerkt.

Ondersteunen wij het slachtoffer? Het slachtoffer ondersteunen is niet de taak van de commissie. Ik heb geprobeerd zulks uiteen te zetten. Wij hebben de hulpverlening naar voren gehaald, omdat wij de bui zagen hangen. Wij zijn met onderzoek bezig en vragen informatie. Op een bepaald moment zou dan tegen het slachtoffer worden gezegd dat wij hem dankbaar zijn voor de informatie en zouden wij hem veel sterkte toewensen. Zulks kan natuurlijk niet. Er moet iets van hulp zijn. Daarom hebben wij de hulpvraag naar voren gehaald.

Ik voeg er het volgende aan toe. Het was niet gepland, maar wij hebben af en toe bijeenkomsten met slachtoffers. Wij praten individueel met slachtoffers. Straks praten wij ook met de ouders, maar nu praten wij met de slachtoffers. Wij doen zulks juist, om, hangende de implementatie van onze aanbevelingen, in enige mate op die lacune in te spelen. In het andere geval laten wij de slachtoffers zomaar lopen, wat niet kan. Nu er eindelijk een platform is, waar de slachtoffers iets kunnen vertellen, kunnen wij de deur niet sluiten, omdat wij met een historisch onderzoek bezig zijn, en dat is het dan.

Het voorgaande is wat wij doen. Een enkele keer kunnen wij bemiddelen, maar dat is meer onder het hoofdstuk "Doe wat je hand vindt te doen en vraag niet meteen of dat al dan niet je competentie was".

Ik ben op de relaties met het College van procureurs-generaal en op het punt van de schadevergoeding ingegaan.

Een belangrijk punt is de vraag of de kerk een veilige plaats voor kinderen is. De commissie zal op voormelde vraag geen antwoord geven. Zij zal de vraag niet opwerpen en dus ook niet beantwoorden. Wij zullen simpelweg aangeven wat moet worden gedaan, om te voorkomen dat kindermisbruik plaatsvindt. Dat is wat wij moeten doen.

De commissie is onafhankelijk. Zij staat op afstand en zal niet beweren dat de Kerk, omdat de Kerk de Kerk is, een veilige plaats is. Dat is een subjectief oordeel. Dat kan de mening van iemand individueel zijn, ofschoon hier op dit punt een beschaamd vertrouwen is, wat natuurlijk het grote en erge aan de zaak is. In het verleden is een en ander immers anders gebeurd. Het is echter niet

de taak van de commissie om aan te geven dat de Kerk een veilige plaats is. Het is ook niet haar taak het tegenovergestelde te stellen.

Wij geven, voor zover wij dat kunnen, straks aan wat moet worden gedaan om herhaling te voorkomen. Dat is onze taak.

Wij kunnen dat ook niet doen. Wij zouden immers licht onbillijkheden begaan. Wij hebben immers nog tal van andere organisaties, verbanden en beroepsgroepen, waar ook zaken gebeuren. Wij zouden volgens mij zodoende in het moeras belanden. Wij moeten gewoon zakelijk bij de voorwaarden blijven: wat moet men doen om herhaling te voorkomen? Wat moet preventief worden gedaan? Hoe kan men kindermisbruik voorkomen?

Dat is de kern van de vraag en wij zullen proberen daarover iets te zeggen.

Er was nog een vraag naar de meldingen, wat er gebeurt als die bij ons binnenkomen. Die gaan in een computerprogramma, in een database. Binnenkort krijgen de melders een vragenlijst, want de ene melding vertelt dit en de andere dat, op die manier kunnen wij dan wat vergelijken.

In verband met de analyse hoeven wij niet alle slachtoffers te spreken. Er komt op een bepaalde manier een soort van steekproef waarbij wij die meldingen verder analyseren en ook gesprekken aangaan, diepte-interviews aangaan, want men moet wel de diepte in, maar dat hoeft niet met iedereen. Dat gaat in de komende maanden gebeuren. Dat weten de slachtoffers, dat hebben wij verteld, uitgelegd in het licht van het onderzoek.

Dat neemt natuurlijk niet weg dat het allemaal precies in een databestand is opgegeven, aangegeven door ons, zodat alles weer op te zoeken is en terug te vinden is.

Ik wil nog iets zeggen over wat wij doen met het archief van de commissie zelf aan het einde van het jaar. Dat archief gaat onder voorwaarden, zoals wij die in Nederland bij de overheid kennen – het is een zekere periode niet toegankelijk – naar het rijksarchief. Het gaat dus niet naar de archieven van de rooms-katholieke kerk. Het komt ook niet bij een van de leden thuis te liggen. Het gaat naar het rijksarchief, waar het wordt opgeslagen en waar het, indien wetenschappelijk onderzoek dat nodig maakt, toegankelijk is voor degene die daarmee bezig is onder voorwaarde van het onderzoek.

De **voorzitter**: Dank u, mijnheer Deetman, voor de uitgebreide beantwoording. Mevrouw Déom, u hebt nog een vraag?

Valérie Déom: Monsieur le président, pouvez-vous me dire si aux Pays-Bas, certains évêques ou autres membres de la hiérarchie de l'Église ont été poursuivis en justice pour non-assistance à personne en danger et auraient donc nié l'obligation de dénoncer des faits de viol ou d'abus sexuels sur mineurs dont ils auraient eu connaissance? Ont-ils la possibilité d'évoquer le secret professionnel ou de la confession pour échapper à cette obligation?

Wim Deetman: Dat heeft zich in Nederland tot nu toe niet voorgedaan. En niet vanwege het beroep op het biechtgeheim. Ik moet zelfs vaststellen dat in actuele, niet-verjaarde gevallen de bisschoppen of hun waarnemers, indien dat nodig was, zelfstandig naar de politie gingen.

Ik weet niet wat wij nog tegenkomen bij de verjaarde gevallen. Wij zijn nog volop met dat onderzoek bezig, dus ik doe daarover geen uitspraken. Dat feit heeft zich überhaupt niet voorgedaan. Meer kan ik er niet over zeggen.

De **voorzitter**: Mijnheer Deetman, vreest u niet dat de werking van uw commissie in Nederland zeer grote verwachtingen creëert bij slachtoffers die zich willen melden, en dat u niet aan al hun verwachtingen tegemoet kunt komen? Leeft dat?

Wim Deetman: Ja, dat kan. Wij zijn ons van dat risico bewust. Dat is de reden waarom wij, wanneer wij met onze adviezen komen, de publiciteit zoeken. Ook tussentijds. Zo kunnen wij vragen beantwoorden.

Wij hebben in september en oktober twee bijeenkomsten gehad met slachtoffers die zich bij de commissie gemeld hadden. Men kon zich daarvoor opgeven. Wij konden natuurlijk niet volledig de privacy garanderen, want als daar pers en fotografen voor de deur stonden, was er natuurlijk de kans dat men werd waargenomen. Wij hebben wel geprobeerd de privacy zo goed als mogelijk te garanderen. Dat is ook gelukt, kan ik achteraf zeggen.

Niemand was verplicht naar daar te komen, maar op ieder van die twee bijeenkomsten waren er 140 aanwezigen. Daarna zijn wij begonnen, afgezien van individuele gesprekken, met gesprekken met vertegenwoordigers van slachtoffergroepen. Er kwam geleidelijk aan

structuur in, ook door de bijeenkomsten die wij in september en oktober hielden. Er stonden mensen op die zeiden: "Wij zaten toen daar of daar. Zijn er nog meer? Wij willen een groep vormen." Daar hebben wij redelijk zicht op gekregen. Die groepen nodigen wij periodiek uit om te vertellen wat de stand van zaken is en om toe te lichten wat wij aan het doen zijn.

Wanneer wij weten dat bepaalde verwachtingen niet zullen worden vervuld, omdat wij dat eenvoudigweg niet doen, is er maar één oplossing: dat vertellen en toelichten waarom. Tot nu toe heeft dat geen problemen gegeven. Wanneer men over dit soort vragen nadenkt, kan men doorgaans wel een goed antwoord geven en een goede toelichting geven.

Verder zal moeten worden gewacht tot wij ons eindrapport klaar hebben. Dat moge helder zijn.

En, voeg ik eraan toe, heel cruciaal, maar dat ligt niet aan de commissie, is natuurlijk hoe opdrachtgevers reageren op dat wat wij adviseren dan wel later zullen adviseren. Als dat een aanbeveling of aanbevelingen worden waarmee niks wordt gedaan, zal daar natuurlijk een teleurgestelde verwachting zijn. Dat heeft zich tot nu toe niet voorgedaan, want men wil die implementeren, maar goed, we zijn er nog lang niet. Daar kunnen we als commissie niets aan doen.

Er is overigens wel een hele lichte waarborg. Meer kan men niet doen, juridisch. Bij de onderzoeksopdracht zijn er *terms of reference* geformuleerd. Dat houdt in – ik heb daar het voorbeeld genomen wat de Nederlandse overheid vaak gebruikt – dat wanneer een commissie aanbevelingen doet, na een half jaar aan de leden van de commissie, want de commissie bestaat niet meer, in een openbaar document wordt verteld wat er met die aanbevelingen is gedaan en wat er is besloten. Dat kan heel Nederland dus zien. En dan, na een periode, ik meen van vijf jaar, weer aan de individuele leden, voor zover zij in leven zijn uiteraard, wordt er een evaluatie aan hen overhandigd, en ook dat is een publiek document.

Dus u zou kunnen zeggen: dat is veel of dat is weinig. Het is het beste wat men kan doen in mijn ogen. Wanneer er aanbevelingen zijn, moet degene die om die aanbevelingen heeft gevraagd, publiekelijk zeggen wat hij daarmee doet en na x aantal jaren ook publiekelijk evalueren en zich verantwoorden wat hij gedaan heeft om die aanbevelingen werkelijkheid te doen zijn. Ook

weer in een publiek document. Ja, meer kan men niet doen. Daar zit iedereen bij. Dat kan men publiceren, daar kan men van alles van vinden, daar kan men een discussie entameren. Dat hebben we allemaal op het einde van het onderzoek zo geregeld.

De **voorzitter**: Leden van de commissie, zijn er nog vragen? Zo niet, dan denk ik dat we u van harte kunnen bedanken voor uw heldere en openhartige uiteenzetting en het gesprek. Ik denk dat we er ook heel veel uit geleerd hebben. Bedankt voor uw komst naar België. We wensen u in ieder geval ook heel veel succes met de verdere werkzaamheden in Nederland.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 16.03 uur.

La réunion publique de commission est levée à 16.03 heures.